

מאמר ה

בפורים נתמלא האחרית של השם ו"ה כראשית השם י"ה מעין הגאולה העתידה

"כי יד על כס יה", כל זמן שעמלק קיים אין השם שלם כי חסר ו"ה ★ אריז"ל: בגלות יש פירוד בין י"ה לו"ה, כי לחיצונים יש אחיזה באותיות ו"ה ★ "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית", בגאולה יהיה האחרית של השם בלי פגם כראשיתו ★ בפורים שיש בו מחיית זרעו של עמלק, מתמלא השם מעין הגאולה העתידה ★ תפלת אסתר: י'בוא ה'מלך ו'המן היום, ראשי תיבת הוי"ה שיתמלא במחיית עמלק.

כתר לתפלת מוסף בשבתות וימים טובים: "וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלקים", על פי מה שכתוב במלחמת עמלק (שמות יז טז): "ויאמר כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור", ופירש רש"י: "נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם, עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם". פירוש שאין השם שלם כי חסר מחצית השם אותיות ו"ה, וכן אין הכסא שלם כי חסרה אות א' מן כסא. נמצא לפי זה שבגלות חסרות ג' אותיות הו"א - ו"ה מן השם ואות א' מן כסא.

בא וראה מה שפירש בזה הרה"ק מרוזין זי"ע בברכת קריאת שמע של שחרית (אמת ויציב): "הוא קיים

"ויקהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המולך מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה" (א א).

במאמרים הקודמים הארכנו לבאר מאמר חכמינו ז"ל במדרש אגדה: "אחשורוש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו", וצריך ביאור מה שבחרו מרדכי ואסתר לכנות את הקב"ה במגילה בתואר "אחשורוש - שאחרית וראשית שלו", וכבר ביארנו ענין זה בכמה אנפין, ויש עוד לאלוק מילין לבאר ענין זה לכבוד פורים.

[א]

"אחרית" השם אותיות ו"ה

"ראשית" השם אותיות י"ה

ונראה לבאר הענין בדרך רמז, על פי מה שפירשנו תפלתנו בקדושת

זמן הגאולה אשר אז יהיה "אחרית כראשית", דהיינו שהאחרית של השם ו"ה יהיה בשלימות כמו הראשית של השם אותיות ו"ה, והתועלת בזה, "להיות לכם לאלקים", שימתיק לנו הקב"ה את הדין משם אלקים על ידי השם הו"ה השלם.

ויש לבאר ענין זה ביתר שאת, על פי מה שכתב המקובל האלקי רבי שמשון מאוסטרפאלי זצ"ל הי"ד ב"לקוטי שושנים", לפרש בפרשת וארא מה שאמר פרעה למשה ולאהרן (שמות ט כז): "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", שבדיבורים אלו נתכוון פרעה בגודל רשעתו לעשות פירוד בין אותיות ו"ה לאותיות ו"ה, כי הראשי תיבות של ו"ה הצדיק ואני ועמי הרשעים, הוא השם הו"ה, אך תיבת "ואני" מפסיק בין ו"ה לו"ה. וכן נרמז דבר זה בפסוק (איכה א י): "כי ראת'ה גוים בא'ו מקדש'ה, הסופי תיבות הוא הו"ה אלא שתיבת "גוים" מפסיק בין ו"ה לו"ה. ולפי האמור הביאור בזה, כי רשעים הללו רוצים לעשות פירוד בין ו"ה לו"ה, על ידי שתהיה להם אחיזה באותיות ו"ה, ומכיון שבאותיות ו"ה אין להם אחיזה נמצא שיש ח"ו פירוד בין ו"ה לו"ה.

לכן אנו מתפללים לה': "וישמיענו ברחמי לעיני כל חי לומר, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית", שלא יהיה שום פירוד בין ו"ה לו"ה כמו שביקשו פרעה והגוים, אלא האחרית של השם יהיה כראשיתו. ויש לומר כי זהו ביאור הנוסח ב"לשם יחוד" שאנו אומרים לפני קיום כל מצוה: "לייחד שם ו"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל", שלא יהיה שום פירוד בין ו"ה

ושמו קים וכסאו נכון". פירוש, כשג' אותיות הו"ה קים שיחזרו למקומם, כי אז "ושמו קים", שמו של הקב"ה קיים שיהיה השם שלם, "וכסאו נכון", שגם הכסא יהיה נכון במקומו. והנה הטעם שאין השם שלם מבואר בכתבי האריז"ל (עץ חיים שער מח פרק א), כי בגלות יש לעמלק זרעו אחיזה ב' אותיות ו"ה, וב"ספר הלקוטים" להאריז"ל (פרשת האזינו ד"ה מלת א"י) מבואר, כי זהו ענין ו"ה ארורים שנזכרו בפרשת כי תבא, ו"ה אלופי עשו שנזכרו בסוף פרשת וישלח, כנגד ו"ה קליפות שיש להם אחיזה באותיות ו"ה בגימטריא ו"ה. וכתב ב"מגלה עמוקות" (סוף פרשת וארא) שזהו גם כן ענין המן ועשרה בניו מזרע עמלק שהם ו"ה.

היוצא לנו מזה כי בגלות יש הבדל בין האחרית של השם לראשית השם, כי אחרית השם שהם ב' אותיות ו"ה אינן בשלימות משום שיש בהם אחיזה הקליפות, אבל ראשית השם שהם ב' אותיות ו"ה הם בשלימות, אבל לעתיד לבוא כשימחה זרעו של עמלק ויושלם השם, אז האחרית של השם יהיה כראשית השם בתכלית השלימות. על פי האמור יובן ענין הדין השולט בגלות, כי ידוע שהמתקת הדין משם אלקים היא על ידי שם הו"ה מדת רחמים.

נמצא לפי זה כי בגלות שאין השם הו"ה שלם, קשה להמתיק הדין של שם אלקים על ידי השם הו"ה. מעתה יש לומר כי על כך אנו מתפללים: "וישמיענו ברחמי לעיני כל חי לומר, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית", פירוש שיאמר לנו הנה הגיע

[ראה לקמן (מאמר טו) שביארנו לפי זה דברי הפייטן (שבת זכור): "אם כל המועדים יהיו בטלים ימי הפורים לא נבטלים", כי נס פורים היה מעין הגאולה העתידה אשר אז יושלם השם הוי"ה בשלימות].

הנה כי כן יש לומר כי מטעם זה מכנים את הקב"ה במגילה: "אחשורוש - שאחרית וראשית שלו", לרמז שעל ידי נס פורים שנתלו המן ועשרה בניו, שהם י"א כוחות הטומאה מזרע עמלק היונקים מאותיות ו"ה במספר השוה, וכן על ידי נצחון המלחמה על אויבי ישראל מזרעו של עמלק, אשר כל זה היה בבחינת מחיית עמלק, נשלם האחרית של השם אותיות ו"ה כמו הראשית י"ה, שכל כולו יהיה קודש לה, כי אין לזרעו של עמלק שום יניקה ואחיזה באותיות ו"ה, והרי זה מעין הגאולה העתידה אשר עליה נאמר: "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית".

ויש לפרש בזה הפסוק הראשון במגילה: "ויהי בימי אחשורוש", היינו הקב"ה שנקרא בתואר אחשורוש, ומפרש הטעם שנקרא כן: "הוא אחשורוש" - הוי"א דייקא, שבפורים על ידי מחיית עמלק חזרו למקומם ג' אותיות הוי"א שהיו חסרים מהשם ומהכסא, ולכן נקרא הקב"ה בתואר "אחשורוש" - שאחרית וראשית שלו", כלומר שהאחרית של השם כמו ראשיתו הוא כל כולו קודש לה, בלי שום אחיזה מצד זרעו של עמלק, ועל דרך זו נדרש: "הוא אחשורוש", הוא בקדושתו מתחלתו ועד סוף, היינו שלא היה שום פגם בד' אותיות הוי"ה מתחלתו ועד סופו.

לו"ה, כפי שרצו פרעה והגוים על ידי שתהיה להם ח"ו אחיזה באותיות ו"ה, אלא כמו שאין שום אחיזה לקליפות באותיות י"ה, כן לא תהיה להם אחיזה באותיות ו"ה, ועל ידי זה יתייחד י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל.

[ב]

בפורים נשלם השם בד' אותיותיו והנה בספר "מחשבות חרוץ" להגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (סימן ו) מבאר הטעם שתקנו חכמינו ז"ל בפורים ד' מצוות: מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, משתה ושמחה, כי ד' מצוות אלו הם כנגד ד' אותיות הוי"ה, ומבאר שם הענין בזה: "ונראה לי שהם נגד ד' אותיות שם הוי"ה ברוך הוא, דמלחמה לשם זה בעמלק מדור דור, והניצוח הוא על ידי ד' מצוות מעשיות אלו... ועל ידי אותן מצוות מתגלית אותה ישועה בפועל בכל דור".

פירוש כי תליית המן ובניו מזרע עמלק היה בבחינת מחיית עמלק, על כן בפורים נשלם השם והכסא לאותו זמן מעין הגאולה העתידה, ולכן תיקנו ד' מצוות כנגד ד' אותיות הוי"ה שנשלמו בתליית המן ובניו.

יומתק להבין בזה מה שמבואר ב"פרי עץ חיים" להאריז"ל (שער הפורים פרק ו), כי אסתר שאמרה (אסתר ה ד): "יבוא המלך והמנן היום", נתכוונה לרמז בראשי תיבות את השם הוי"ה ברוך הוא, ולפי האמור הביאור בזה, שהתפללה שימחה שמו של המן וזרעו מזרע עמלק, כדי שיושלם השם בד' אותיותיו מעין הגאולה העתידה.